

EUROOPAN
KOMISSIO

UNIONIN ULKOASIOIDEN
JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN
KORKEA EDUSTAJA

Bryssel 25.11.2020
JOIN(2020) 17 final

YHTEINEN TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**SUKUPUOLTEN TASA-ARVON EDISTÄMISTÄ KOSKEVA KOLMAS EU:N
TOIMINTASUUNNITELMA (GAP III) – KUNNIAHIMOINEN OHJELMA
SUKUPUOLTEN TASA-ARVON JA NAISTEN VAIKUTUSVALLAN
LISÄÄMISEKSI EU:N ULKOISISSA TOIMISSA**

{SWD(2020) 284 final}

SUKUPUOLTEN TASA-ARVON EDISTÄMISTÄ KOSKEVA KOLMAS EU:N TOIMINTASUUNNITELMA (GAP III) – KUNNIAHIMOINEN OHJELMA SUKUPUOLTEN TASA-ARVON JA NAISTEN VAIKUTUSVALLAN LISÄÄMISEKSI EU:N ULKOISISSA TOIMISSA

Sukupuolten¹ tasa-arvo on yksi EU:n ydinarvoista² ja yleismaailmallisesti tunnustettu ihmisoikeus sekä välttämätön edellytys hyvinvoinnille, talouskasvulle, vauraudelle, hyvälle hallinnolle, rauhalle ja turvallisuudelle. Kaikilla ihmisillä tulisi kaikessa monimuotoisuudessaan olla mahdollisuus vapaasti elää valitsemaansa elämää, menestyä sosiaalisesti ja taloudellisesti sekä osallistua tasa-arvoisesti yhteiskuntaan ja johtaa sitä.

EU on maailmanlaajuisesti edelläkävijä sukupuolten tasa-arvon edistämässä, sillä tasa-arvo on yksi EU:n ulkoisten toimien ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen poliittinen tavoite, jolla pyritään vauhdittamaan edistymistä kohti maailmanlaajuisia tavoitteita, mukaan lukien Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävä kehityksen tavoitteet. EU noudattaa kolmiosaista lähestymistapaa, jossa yhdistyvät sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen, kohdenneet toimet ja poliittinen vuoropuhelu.

Sukupuolten tasa-arvoon liittyvät haasteet ovat yhtä moninaisia kuin tilanteet, joissa ne saavat alkunsa. Siksi niihin tarvitaan tapauskohtaisia ratkaisuja. **Maailmassa ei ole yhtään maata, joka pystyy saavuttamaan sukupuolten tasa-arvon vuoteen 2030 mennessä ja takaamaan kaikille naisille ja tytöille vaikutusmahdollisuuksia.** Vuonna 2020 tulee kuluneeksi 25 vuotta Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman³ hyväksymisestä ja 20 vuotta naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325⁴ hyväksymisestä. Jonkin verran edistystä on tapahtunut, mutta eriarvoisuus on edelleen syvään juurtunutta esimerkiksi terveydenhuollon yleisessä saatavuudessa, koulutuksessa ja työnsaannissa, ja sukupuolistunutta väkivaltaa esiintyy kaikkialla maailmassa.

Naisten ja tyttöjen oikeudet kyseenalaistetaan ja usein evätään yhä monin paikoin. Epävakaumus, hauraus, konfliktit, ilmastonmuutos, ympäristön tilan heikentyminen, muuttoliike, pakkomuutto ja viime aikoina covid-19-pandemia ovat kriittisiä tekijöitä, jotka lisäävät eriarvoisuutta ja uhkaavat kovalla työllä saavutettuja edistysaskeleita. Kansalaisjärjestöt, myös naisten oikeuksia ajavat järjestöt, kärsivät kansalaistoiminnan, kansalaisvaikuttamisen ja demokratian kaventumisesta.

Haasteet kuitenkin avaavat myös mahdollisuuksia. Naiset ja tytöt osallistuvat yhä enemmän maailmanlaajuisen muutoksen muotoiluun, ja uudet sukupolvet toimivat aktiivisesti sekä maailmanlaajuisissa että ruohonjuuritason liikkeissä vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän, yhtäläisten oikeuksien ja demokratian sekä rauhanomaisten ja osallistavien yhteiskuntien puolesta. Tämä osoittaa, että muutos parempaan on mahdollinen. Covid-19:n jälkeistä elpymistä on hyödynnettävä tilaisuutena puuttua rakenteelliseen eriarvoisuuteen ja rakentaa osallistavampia yhteiskuntia.

¹ 'Sukupuoli' tarkoittaa yhteiskunnallisesti rakentuneita rooleja, käyttäytymismuotoja, toimintoja ja ominaisuuksia, joita tietty yhteiskunta pitää sopivina naisille ja vastaavasti miehille.

² Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artikla, 3 artiklan 3 kohta ja 21 artikla, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 8 artikla ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 ja 23 artikla.

³ https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf

⁴ <https://www.unwomen.org/en/docs/2000/10/un-security-council-resolution-1325>

Tämä sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva kolmas EU:n toimintasuunnitelma (GAP III) kattaa vuodet 2021–2025 ja perustuu **sukupuolten tasa-arvoa koskevaan EU:n strategiaan (2020–2025)**, jossa kehoitetaan toteuttamaan **sukupuolten tasa-arvoon perustuva Eurooppa**. GAP III:ssa peräänkuulutetaan **sukupuolten tasa-arvoon perustuva maailmaa**, ja se täydentää hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskevaa strategiaa (2020–2025). Sillä kasvatetaan EU:n panosta kestävän kehityksen tavoitteen nro 5⁵ saavuttamiseksi kaikilla EU:n sisä- ja ulkopoliittikan sekä Agenda 2030 -toimintaohjelman osa-alueilla.

Sukupuolten tasa-arvoa koskevan EU:n tuen arvioinnin⁶ ja sidosryhmien kuulemisten⁷ perusteella GAP III -toimintasuunnitelma tarjoaa **EU:lle politiikkakehyksen**, jonka avulla se voi tehostaa toimintaansa keskittymällä seuraaviin **viiteen pilariin**:

- (1) Tehostetaan EU:n sitoutumista sukupuolten tasa-arvoon tekemällä siitä EU:n ulkoisten toimien **monialainen painopiste sen politiikan- ja ohjelmasuunnittelussa**. Euroopan komissio ja korkea edustaja vahvistavat, että vuoteen 2025 mennessä **85 prosenttia kaikista uusista ulkoisista toimista lisää osaltaan tämän tavoitteen saavuttamista**.⁸ Tämä edellyttää **sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen vahvistamista kaikissa ulkoisissa politiikkatoimissa ja kaikilla aloilla sekä sukupuolijärjestystä muuttavaa⁹, oikeuksiin perustuvaa ja intersektionaalista¹⁰ lähestymistapaa**.
- (2) Edistetään EU:n strategista panostusta yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden kanssa **monenvälisellä, alueellisella ja kansallisella tasolla ja tehostetaan yhdessä GAP III:n täytäntöönpanoa kussakin kumppanimaassa ja kullakin alueella** tiiviissä yhteistyössä kumppanimaiden hallitusten, kansalaisjärjestöjen, yksityisen sektorin ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Tämä edellyttää koordinoinnin, yhteistyön ja avoimuuden lisäämistä.
- (3) **Keskitytään tärkeimpiin toiminta-aloihin**: varmistetaan vapaus kaikenlaisesta sukupuoleen perustuvasta väkivallasta, edistetään seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia, vahvistetaan taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia sekä lisätään tyttöjen ja naisten vaikutusmahdollisuuksia, edistetään tasa-arvoista osallistumista ja johtajuutta, pannaan täytäntöön naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskeva toimintaohjelma, vastataan haasteisiin sekä hyödynnetään vihreän siirtymän ja digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia.
- (4) **Näytetään esimerkkiä ja edistetään sukupuolinäkökohdat huomioivaa¹¹, naisten ja miesten tasapainoista johtajuutta EU:n korkeimmilla politiikan ja hallinnon**

⁵ <https://sdgs.un.org/goals/goal5>

⁶ Arviointi EU:n tuesta sukupuolten tasa-arvon sekä naisten ja tyttöjen vaikutusvallan edistämiseksi vuosina 2010–2018, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/tenders/monitoring-and-evaluation_en

⁷ https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/empowering-women-and-girls_fi

⁸ Kun tavoitteet on hyväksytty, ne yhdenmukaistetaan naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen (NDICI) perustamisesta annetun asetuksen kanssa.

⁹ Sukupuolijärjestystä muuttava lähestymistapa pyrkii muuttamaan sukupuolten välisiä voimasuhteita, jotta syrjintää ja eriarvoisuutta aiheuttaviin toimintamalleihin voidaan vaikuttaa myönteisesti.

¹⁰ Lähestymistapa on intersektionaalinen, kun se perustuu yksilön moninaisten ominaisuuksien ja identiteettien tunnustamiseen, jotta voidaan analysoida, miten sukupuoli ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet ovat yhteydessä toisiinsa, sekä reagoida siihen.

¹¹ Sukupuolietoisuudella pyritään lisäämään vastuuvollisuutta ja vauhdittamaan sukupuolten tasa-arvoa koskevien sitoumusten täytäntöönpanoa oikeuksiin perustuvalla lähestymistavalla kansainvälisellä, kansallisella ja yhteisön tasolla.

tasoilla. Tämä edellyttää johtajien sitoutumista, investoimista osaamiseen, resursseja sekä toimien yhdistämistä EU:n jäsenvaltioiden kesken.

- (5) Raportoidaan ja tiedotetaan tuloksista, otetaan käyttöön **kvantitatiivinen, kvalitatiivinen ja osallistava seurantajärjestelmä**, jolla lisätään **julkista vastuuvollisuutta, varmistetaan avoimuus ja tiedonsaanti** sekä parannetaan EU:n tiedotusta sen toiminnan **vaikutuksista** maailmanlaajuisesti.

1. Sukupuolten tasa-arvoa edistävien EU:n toimien tehostaminen

1.1. Puututaan sukupuolten eriarvoisuuden perimmäisiin syihin: kolme peruseriaatetta

Jotta sukupuolten eriarvoisuuden perimmäisiin syihin voidaan puuttua ja monissa yhteyksissä edelleen esiintyviä stereotyyppioita ja ennakkoluuloja torjua, EU:n toimissa tulisi noudattaa seuraavia **kolmea periaatetta**:

- **Omaksutaan sukupuolijärjestystä muuttava lähestymistapa.** Tämä tarkoittaa sellaisten kahlitsevien sukupuolinormien ja vallan epätasapainon tarkastelua, kyseenalaistamista ja muuttamista, jotka asettavat naiset ja tytöt epäedulliseen asemaan ja aiheuttavat yhteiskunnissa kaikenikäisiin kohdistuvaa syrjintää, varhaislapsuudesta alkaen. EU:n tulisi edistää sosiaalisten asenteiden muutosta muun muassa **ottamalla miehet ja pojat aktiivisesti mukaan toimintaan ja keskittymällä nuoriin muutoksen edistäjinä.** Jotta toiminnassa voidaan ottaa huomioon erilaiset olosuhteet, on olennaisen tärkeää luoda vahvoja **kumppanuuksia** ja käydä vuoropuhelua **paikallisten toimijoiden, kansalaisjärjestöjen ja paikallisyhteisöjen** kanssa sekä tukea naisjärjestöjä.
- **Puututaan sukupuolen ja muiden syrjintäperusteiden yhteisvaikutukseen.**¹² Huomiota olisi kiinnitettävä myös heikoimmassa asemassa oleviin naisiin, esimerkiksi alkuperäiskansoihin ja rodullisiin, etnisiin tai uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluviin henkilöihin, asuinsijoiltaan muuttamaan pakotettuihin, maahanmuuttajiin, taloudellisesti ja sosiaalisesti heikossa asemassa oleviin naisiin sekä maaseutu- ja rannikkoalueilla asuviin naisiin, koska he kohtaavat moninkertaista syrjintää. Myös tyttöjen ja ikääntyneiden naisten erityishaasteet olisi otettava huomioon. Vammaiset naiset, joita suojellaan vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyllä YK:n yleissopimuksella¹³, ovat erityisen epäedullisessa asemassa. Vammaisten naisten oikeuksien tulisi olla valmisteilla olevan, vammaisten oikeuksia koskevan strategian (2021–2030) ytimessä. Vastaavasti hltiq-henkilöiden oikeuksien edistäminen on **EU:n hltiq-henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian**¹⁴ keskiössä, jota olisi luettava yhdessä GAP III:n kanssa. Kaikki syrjinnän ulottuvuudet ovat yhtä merkityksellisiä.
- **Noudatetaan ihmisoikeuksiin perustuvaa lähestymistapaa,** jossa syrjimättömyyden ja eriarvoisuuden torjumisen periaatteet asetetaan kaikkien toimien

¹² SEUT-sopimuksen 10 artikla: ”Unioni pyrkii politiikkojensa ja toimiansa määrittelyssä ja toteuttamisessa torjumaan kaiken sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän.”

¹³ Ks. vammaisten henkilöiden oikeuksista tehty YK:n yleissopimus, jonka on tähän mennessä ratifioinut 182 maata: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/ConventionRightsPersonsWithDisabilities.aspx>; 6 artikla: Vammaiset naiset.

¹⁴ COM(2020) 698 final.

keskiöön.¹⁵ Tähän kuuluu kaikkien ihmisten auttaminen käyttämään ihmisoikeuksiaan, osallistumaan heitä koskevaan päätöksentekoon ja **hakemaan oikeussuojaa**, kun heidän oikeuksiaan loukataan.

EU:n tulisi jatkossakin tuomita naisten ja tyttöjen oikeuksien loukkaukset ja hyväksikäyttö sekä tukea voimakkaasti kansalaisjärjestöjä ja sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan edistämisen puolesta työskenteleviä naisia ja miehiä, mukaan lukien **naisten ihmisoikeuksien puolustajat**.

EU:n olisi tuettava uskonnollisten toimijoiden aktivoitumista sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi **Faith for Rights** -kehityksen¹⁶ mukaisesti.

Euroopan komissio vahvistaa ja päivittää menetelmiä, joilla yhdistetään sukupuolten tasa-arvo oikeuksiin perustuvaan lähestymistapaan, jossa huomioidaan myös intersektionaalisuus (ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirja *Tool-box – a rights-based approach, encompassing all human rights for EU development cooperation*).¹⁷

1.2. Edistetään sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikilla EU:n ulkoisten toimien aloilla

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen on edelleen ensisijainen keino saavuttaa sukupuolten tasa-arvo. Sen tarkoituksena on varmistaa, että kaikki politiikkatoimet ja ohjelmat hyödyttävät kaikkia ihmisiä parhaalla mahdollisella tavalla ja että eriarvoisuuden jatkuminen saadaan pysäytettyä.¹⁸ Euroopan komissio ja korkea edustaja ovat sitoutuneet sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen kaikissa politiikoissa ja toimissa, myös EU:n toimielimissä, **yhteisenä velvollisuutena**. Jäsenvaltioita kannustetaan osallistumaan tähän toimintaan.

Kestävän kehityksen tavoite 5 (SDG 5) on yksi kolmesta vähiten rahoitetusta kestävästä kehityksen tavoitteesta maailmanlaajuisesti. EU on sitoutunut siihen, että vähintään **85 prosentissa kaikista uusista ulkoisista toimista**¹⁹ sukupuolten tasa-arvo sekä naisten ja tyttöjen vaikutusvallan edistäminen on tärkeänä tavoitteena tai päätavoitteena vuoteen 2025 mennessä.²⁰

Prosenttiosuus on kasvanut tasaiseen tahtiin vuoden 2016 noin 58 prosentista 65 prosenttiin vuonna 2019 sitä mukaa kuin GAP II:n (2015–2020) täytäntöönpano on edistynyt. EU pyrkii kaikin tavoin saavuttamaan 85 prosentin tavoitteen vuoteen 2025 mennessä.

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-anti-racism-action-plan-2020-2025_fi

¹⁶ <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomReligion/Pages/FaithForRights.aspx>

¹⁷ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209489%202014%20INIT>

¹⁸ ”Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen tavoitteena on jakaa valta, vaikutusmahdollisuudet ja resurssit oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti, torjua epätasa-arvoa, edistää oikeudenmukaisuutta ja luoda mahdollisuuksia.” Sukupuolten tasa-arvostrategia, s. 15.

¹⁹ *Sukupuolten tasa-arvo ja naisten vaikutusvalta: Tyttöjen ja naisten elämän muuttaminen EU:n ulkosuhteiden avulla 2016–2020* (yhteinen valmisteluasiakirja SWD(2015) 182 final); neuvoston päätelmät 13201/15, 26.10.2015.

²⁰ GAP III -toimintasuunnitelmassa sovelletaan OECD:n kehitysapukomitean (DAC) sukupuolten tasa-arvoa koskevaa pisteytysjärjestelmää, jäljempänä ’tasa-arvopolitiikan indikaattori’. **Significant** (pistemäärä 1) tarkoittaa sitä, että sukupuolten tasa-arvo on tärkeä tavoite mutta ei pääasiallinen syy toimen toteuttamiseen, kun taas **Principal** (pistemäärä 2) tarkoittaa, että sukupuolten tasa-arvo on tärkein tavoite. Humanitaariseen apuun komissio soveltaa omaa humanitaarista sukupuoli-ikäindikaattoriaan: https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf

Sitä silmällä pitäen kaikkien EU:n rahoittamien ulkoisten ohjelmien suunnitteluun sovelletaan **kolmea vähimmäisvaatimusta**:

1. laaditaan päivitettyjä **tasa-arvoselvityksiä**, hyödynnetään niitä tulevia toimia koskevassa päätöksenteossa ja sisällytetään ne kaikkiin asiaankuuluviin vuoropuheluihin, politiikkoihin, strategioihin, ohjelmiin ja operaatioihin²¹
2. sovelletaan **sukupuolen huomioon ottavia ja sukupuolen mukaan eriteltyjä indikaattoreita ja tilastoja** seuranta- ja arviointityössä²²
3. edellytetään sellaisten toimien **perustelemista**, joiden **ei katsota edistävän sukupuolten tasa-arvoa** tasa-arvoselvityksen tulosten perusteella.

Euroopan komissio ja korkea edustaja edistävät toimia, joiden päätavoitteena on sukupuolten tasa-arvo ja joilla on muutospotentiaalia. **Kussakin maassa tuetaan ainakin yhtä toimea, jonka päätavoitteena on sukupuolten tasa-arvo.**²³

Euroopan komissio aikoo myös lisätä tukeaan **sukupuolitietoiselle budjetoinnille** julkisen varainhoidon tukiohjelmilla. Sillä varmistetaan, että uusiin julkisia menoja ja taloudellista vastuuvollisuutta (PEFA) koskeviin arviointikertomuksiin sisältyy sukupuolitietoisuutta käsittelevä osio.

EU:n ulkoisen investointiohjelman käytännön mukaisesti NDICI-välineen täytäntöönpanossa sovelletaan yhdenmuetä lähestymistapaa, jossa yhdistyvät yksityisten investointien tukeminen kumppanimaissa ja investointi-ilmaston parantamiseen tähtäävät toimet. Investointiohjelmalla puututaan naisten vaikutusvallan lisäämisen esteisiin, ja sekarahoitteisten toimien rahoituksessa ja takuissa otetaan huomioon sukupuolinäkökohdat.

EU:n tulisi jatkaa sukupuolten tasa-arvon edistämistä **kauppapolitiikallaan**. Uusiin kauppasopimuksiin olisi sisällytettävä **vahvoja määräyksiä sukupuolten tasa-arvosta**, mukaan lukien asiaa koskevien **ILO:n ja YK:n yleissopimusten noudattaminen**.²⁴ Näiden yleissopimusten noudattamisen pitäisi säilyä vaatimuksena myös **uudessa yleistä tullietuusjärjestelmää koskevassa asetuksessa**, joka tulee voimaan vuonna 2024. EU aikoo myös edelleen sisällyttää **erilliset tasa-arvoselvitykset** kaikkiin kauppaan liittyvien vaikutusten etukäteisarviointeihin, kestävään kehitykseen liittyvien vaikutusten arviointeihin ja kauppaa sivuavien politiikkojen arviointeihin.

Koska naisilla on merkittävä rooli kalastus- ja vesiviljelyalan toimitusketjuissa, kestävää kalastusta koskevien kumppanuussopimusten alakohtaista tukea käytetään jo tämän alan hankkeisiin.²⁵

Naisten ja tyttöjen osuus kaikista kansainvälisistä muuttajista on noin puolet, joten heidän panoksensa lähtö-, kauttakulku- ja kohdemaiden taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen on tunnustettava ja otettava huomioon heidän erityistarpeensa. EU:n olisi varmistettava, että maahanmuuttajanaisten ja -tyttöjen ihmisoikeudet toteutuvat täysimääräisesti

²¹ Tasa-arvoselvitysten olisi innostettava ja johdettava maakohtaisten täytäntöönpanosuunnitelmien laatimiseen, ks. kohta 2.

²² Ks. GAP III -toimintasuunnitelmaan liittyvä yhteinen valmisteluasiakirja SWD(2020) 284.

²³ Vastaa OECD:n tasa-arvopolitiikan indikaattorin pistemäärää G2. Ks. alaviite 21.

²⁴ ILO:n yleissopimus nro 100, joka koskee samanarvoisesta työstä maksettavaa samaa palkkaa, ILO:n yleissopimus nro 111, joka koskee työmarkkinoilla ja ammatinharjoittamisen yhteydessä tapahtuvaa syrjintää, YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (CEDAW-sopimus).

²⁵ Maailmanpankin mukaan 47 prosenttia kalojen pyynnissä ja sen jälkeisissä toiminnoissa, kuten kalojen jalostuksessa ja myynnissä, työskentelevistä 120 miljoonasta ihmisestä on naisia. Vesiviljelyalalla heidän osuutensa on 70 prosenttia.

sukupuolinäkökohdat huomioivien muuttoliikepolitiikkojen, -ohjelmien ja -lakien avulla ja että sukupuolitietoista maahanmuuton hallintaa vahvistetaan maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja kansallisesti. EU hyödyntää tässä työssä muun muassa EU:n Afrikka-hätärahastosta (EUTF) saatuja kokemuksia.

EU:n humanitaarisen avun olisi edelleen oltava sukupuoli- ja ikätietoista, ja siinä olisi pyrittävä ottamaan huomioon kaikkien ihmisten erityistarpeet, haavoittuvuudet ja valmiudet. Komission humanitaarisen **sukupuoli-ikäindikaattorin**²⁶ käyttö ja kohdennetut toimet edistävät tätä pyrkimystä.

GAP III -toimintasuunnitelman täytäntöönpano edistää **humanitaarisen avun, kehitystyön ja rauhan välistä yhteyttä**, ja toimijoita kannustetaan voimakkaasti keskinäiseen yhteistyöhön.

Tutkimuksella ja innovoinnilla on käänteentekevä rooli sukupuolten tasa-arvon edistämässä ja naisten vaikutusvallan lisäämisessä. Horisontti Eurooppa -puiteohjelma edistää kansainvälisen yhteistyön kautta yhteisiä ratkaisuja maailmanlaajuisiin haasteisiin tukemalla tasa-arvotutkimusta ja intersektionaalista tutkimusta, naisten pääsyä tutkimusrahoituksen piiriin ja heidän osallistumistaan tutkimustoimintaan sekä sukupuolinäkökulmien sisällyttämistä tutkimuksiin.

2. EU:n strategisten toimien edistäminen maa-, alue- ja monenvälisellä tasolla

EU:n olisi jatkettava koordinoituja, strategisia ja johdonmukaisia toimia GAP III:n täytäntöönpanossa monenvälisellä, alueellisella ja kansallisella tasolla.

2.1. Tehdään yhteistyötä maatasolla

EU:n edustustojen sekä yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) operaatioiden olisi yhdessä EU:n jäsenvaltioiden suurlähetystöjen kanssa laadittava asianmukaisen **maakohtaisen tasa-arvoselvityksen**²⁷ pohjalta **maakohtainen täytäntöönpanosuunnitelma**, jossa asetetaan politiikan painopisteet sekä määritetään toimet ja keskeiset tavoitteet, jotka on valittu tämän yhteisen tiedonannon 3 luvussa käsitellyiltä temaattisilta politiikanaloilta.²⁸

EU:n olisi tehtävä **yhteistyötä** sukupuolten tasa-arvoa edistävien kansallisten verkostojen ja ministeriöiden kanssa. Tämä tukisi mahdollisuuksien mukaan kansallisia ja alakohtaisia tasa-arvostrategioita, jotka ovat avainasemassa EU:n toimien pitkän aikavälin kestävyyskannalta. EU:n olisi käytävä säännöllistä vuoropuhelua GAP III -toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta ja tehtävä yhteistyötä monien eri toimijoiden, kuten **paikallisviranomaisten ja kansalaisjärjestöjen, naisten oikeuksia puolustavien aktivistien, ihmisoikeusaktivistien, nuorten ja uskonnollisten järjestöjen, kanssa.**

²⁶ https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf

²⁷ Ohjelmasuunnitteluprosessin aikana laaditaan päivitetty maa- ja alakohtainen tasa-arvoselvitys, jotta sukupuolinäkökulma voidaan sisällyttää yleiseen ohjelmasuunnitteluun ja kuhunkin painopistealueeseen. Tämä työ olisi mahdollisuuksien mukaan toteutettava yhdessä EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Epävakaisissa ja konfliktitilanteissa tämän olisi aina oltava keskeinen osa riski-, haavoittuvuus- ja konfliktianalyysejä.

²⁸ Tämä suunnitelma perustuu komission yksiköiden valmisteluasiakirjaan *Objectives and indicators to frame the implementation of GAP III*, SWD(2020) 284.

Maakohtaisissa etenemissuunnitelmissa, jotka koskevat EU:n yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa, otetaan huomioon sukupuolinäkökulma ja varmistetaan naisten ja tyttöjen järjestöjen sekä ruohonjuuritason järjestöjen mielekäs osallistuminen.

EU:n olisi pyrittävä tiiviiseen koordinointiin **kansainvälisten järjestöjen**, erityisesti YK:n erityisjärjestöjen, maakohtaisten edustustojen kanssa. EU:n olisi myös tehtävä yhteistyötä **yksityisen sektorin** kanssa sukupuolten tasa-arvon sekä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien normien edistämiseksi.

2.2. Lisätään EU:n toimia useiden maiden ja alueiden tasolla

EU:n olisi tehostettava osallistumistaan, vuoropuheluaan ja kumppanuuttaan alueellisten sidosryhmien kanssa tukemalla kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen toteuttamia tasa-arvostrategioita ja varmistamalla, että sukupuolinäkökulma otetaan huomioon kaikissa sen alueellisissa ohjelmissa.

Alueellisen ja maakohtaisen synergian lisääminen on tuottanut myönteisiä tuloksia EU:n alueellisessa yhteistyössä **eteläisellä naapurialueella** esimerkiksi vahvistamalla EU-kumppanuutta **Euroopan neuvoston** kanssa naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisessä ja torjumisessa naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Istanbulin yleissopimus) normien ja tavoitteiden mukaisesti sekä tukemalla **Välimeren unionia** naisten ihmisoikeuksien edistämiseksi. Tätä kehitystä olisi jatkettava.

EU:n liittymisprosessi on johtanut oikeudellisiin uudistuksiin, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa, sillä niiden odotetaan asteittain mukautuvan sukupuolten tasa-arvoa koskevaan EU:n säännöstöön. Mailla on myös käytössään institutionaalinen kehys säännösten täytäntöönpanoa varten.

EU:n olisi tuettava myös aloitteellisuutta, kuten **Kaakkois-Aasian maiden liiton (ASEAN)** naisten ja lasten oikeuksien edistämistä ja suojelua käsittelevää toimikuntaa, **Tyynenmeren johtajien sukupuolten tasa-arvoa koskevaa julistusta** ja **Montevideon strategiaa** Latinalaisessa Amerikassa.

Afrikan ja EU:n kumppanuuden puitteissa EU:n olisi tuettava Afrikan unionin kohdennettuja aloitteita, kuten sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvallan lisäämistä koskevaa strategiaa (2018–2028)²⁹ sekä Afrikan naisten taloudellista osallisuutta edistävää ohjelmaa (2020–2030)³⁰. Sen olisi myös edistettävä Maputon pöytäkirjan sekä Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien peruskirjaan liitetyn naisten oikeuksia Afrikassa käsittelevän pöytäkirjan täyttämistä ja täytäntöönpanoa.³¹

EU:n olisi myös vahvistettava naisten asemaa oikeuksien haltijoina, rauhanrakentajina ja päätöksentekijöinä rauhan, turvallisuuden, demokratian ja oikeusvaltion puolesta sekä edistettävä heidän mahdollisuuksiaan oikeussuojaan ja peruspalveluihin **osana sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kaikilla Afrikan ja EU:n kumppanuuden osaluilla**. Toimien, joilla tuetaan Afrikan mantereiden vapaakauppa-alueita (AfCFTA), tulisi

²⁹ https://au.int/sites/default/files/documents/36195-doc-au_strategy_for_gender_equality_womens_empowerment_2018-2028_report.pdf

³⁰ <https://au.int/en/pressreleases/20200214/promising-projections-new-decade-african-womens-financial-and-economic>

³¹ Tähän sisältyy naisten sukuelinten silpomisen ja alle 18-vuotiaiden tyttöjen pakkoavioliittojen ja avioliittojen kieltäminen, kaikenlaisen sukupuoleen perustuvan naisiin kohdistuvan väkivallan lopettaminen julkisessa ja yksityiselämässä sekä nuorten tyttöjen oikeudellinen suojeleminen hyväksikäytöltä ja seksuaaliselta häirinnältä.

hyödyttää naisia. Kaupunkikehityksen yhteydessä edistetään myös naisten liiketoimintamahdollisuuksia ja osallistumista 100 Intelligent Cities Challenge -aloitteen³² puitteissa tapahtuvalla EU:n ja Afrikan kaupunkien välisellä yhteistyöllä.

EU:n alueellisissa toimissa olisi käsiteltävä sukupuoleen liittyviä haasteita, joilla on rajatylittävä ulottuvuus, kuten ilmastonmuutosta, muuttoliikettä ja pakkomuuttoa, mukaan lukien ihmiskauppa ja turvallisuus. Afrikan maissa pannaan täytäntöön uusi kehitys- ja turvallisuustoimia tukeva **sotilashenkilöstön valmiuksien kehittämisohjelma**³³, johon sisältyy myös naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskeva toimintaohjelma.

Tarvittaessa Euroopan komissio ja korkea edustaja tukevat kaikilla alueilla **sukupuolijärjestystä muuttavia toimia**, jotka perustuvat alueellisiin tasa-arvoselvityksiin. Esimerkiksi Saharan eteläpuolisessa Afrikassa tukea olisi myönnettävä useamman maan kattaville kumppanuusohjelmille, joilla luodaan synergioita seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin, koulutukseen, ravitsemukseen sekä naisten rahoituksen saantiin ja liiketoimintamahdollisuuksiin liittyvien toimien välille.

2.3. Vahvistetaan EU:n johtajuutta monenvälisellä tasolla

EU:n olisi vahvistettava **johtasemaansa** sukupuolten tasa-arvon sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien ja vaikutusvallan lisäämisen alalla monenvälisellä tasolla sekä edistettävä niitä kansainvälisillä foorumeilla. EU:n olisi **auktoriteettiaan ja koollekutsumisvaltaansa** hyödyntäen oltava valmis panemaan alulle ja tukemaan sukupuolten tasa-arvoa koskevia päätöslausemia ja julistuksia sekä edistämään johdonmukaisesti sukupuolittietoisien kielen käyttämistä kaikissa päätöslausemissa ja julistuksissa. Kumppanuuksien ja liittoutumien vahvistaminen ja muodostaminen on keskeistä, jotta voidaan uudistaa sukupuolten tasa-arvoa sekä naisten oikeuksia ja vaikutusvallan lisäämistä koskevat nykyiset kansainväliset sitoumukset. Tämä on erityisen tärkeää, kun pyritään ratkaisemaan maailmanlaajuisia haasteita, kuten covid-19-pandemiaa. **Monenvälisillä EU:n edustustoilla on erityinen vastuu** edistää poliittisia aloitteita samalla, kun ne koordinoivat toimintaansa paikan päällä toimivien EU:n jäsenvaltioiden diplomaattiviranomaisten sekä kumppanimaiden kanssa.

Osana monenvälistä toimintaansa EU tekee aktiivista yhteistyötä YK:n järjestelmän sekä kaikkien sukupuolten tasa-arvoa käsittelevien YK:n elinten ja erityisjärjestöjen kanssa. EU:n olisi myös jatkossa toimittava naisten oikeuksien äänekkäänä puolustajana ihmisoikeusneuvostossa ja varmistettava täysipainoinen osallistuminen istuntoihin. Eräiden EU:n jäsenvaltioiden lisäksi myös Euroopan komissio osallistuu **sukupuolten tasa-arvoa käsittelevään foorumiin**³⁴, jonka YK:n tasa-arvojärjestö UN Women kutsuu koolle ja jota Meksikon ja Ranskan hallitukset isännöivät yhdessä kansalaisyhteiskunnan, yksityisen sektorin ja kansainvälisten järjestöjen edustajien kanssa. Euroopan komissio on mukana johtamassa **Generation Equality Action Coalition -yhteenliittymää sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumiseksi**.

EU:n olisi jatkettava tiivistä yhteistyötä sukupuolistuneelta väkivallalta suojelemista hätätilanteissa koskevan maailmanlaajuisen humanitaarisen aloitteen ”**Call to Action on**

³² <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

³³ Komission täytäntöönpanopäätös, Bryssel, 30.7.2020, C(2020) 5215 final.

³⁴ <https://forum.generationequality.org/>

Protection from Gender-Based Violence in Emergencies³⁵ (jäljempänä 'Call to Action -aloite') ja siihen liittyvän uuden etenemissuunnitelman puitteissa sekä edistettävä niitä.

EU:n olisi edelleen osallistuttava **G7- ja G20-foorumien** toimintaan edistääkseen naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevaa toimintaohjelmaa, naisten vaikutusvallan lisäämistä ja sukupuolten tasa-arvoa myös työmarkkinoilla. G20-foorumin puitteissa EU ja muut jäsenet pyrkivät aktiivisesti saavuttamaan (G20-maiden vuonna 2014 hyväksymän) **Brisbanen tavoitteen**, jonka mukaan miesten ja naisten työvoimaosuuksien eron on kavennuttava 25 prosenttia vuoteen 2025 mennessä.

OECD:n osalta Euroopan komissio pysyy aktiivisena jäsenenä kehitysapukomitean (DAC) sukupuolten tasa-arvoa käsittelevässä verkostossa³⁶, jonka tavoitteena on parantaa politiikkatoimia ja käytäntöjä sukupuolten tasa-arvon vahvistamiseksi kehitysohjelmissa sekä tyttöjen ja naisten oikeuksien turvaamiseksi kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaisesti.

3. Tavoitteena sukupuolten tasa-arvoon perustuva maailma keskittymällä keskeisiin toiminta-aloihin

GAP III -toimintasuunnitelman tavoitteena on vauhdittaa sukupuolten tasa-arvoa sekä naisten ja tyttöjen vaikutusvallan lisäämistä asettamalla **tavoitteita ja toimia kuudella keskeisellä temaattisella politiikan alalla**. Suunnitelma perustuu aiempiin GAP-toimintasuunnitelmiin, ja siinä käsitellään uusia haasteita ja mahdollisuuksia sekä varmistetaan samalla sisäisten ja ulkoisten politiikkatoimien johdonmukaisuus. Kunkin toiminta-alan erityistavoitteet ja indikaattorit esitetään komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa "Objectives and indicators to frame the implementation of GAP III".

3.1. Varmistetaan vapaus kaikenlaisesta sukupuolistuneesta väkivallasta

Jokaisella ihmisellä on oikeus elää ilman minkäänlaista väkivaltaa. Tämä ei kuitenkaan ole todellisuutta, ja sukupuolistunutta naiseen ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa eli väkivaltaa, joka kohdistetaan naiseen hänen naiseutensa vuoksi tai joka kohdistuu suhteellisesti useimmin naiseen³⁷, esiintyy edelleen kaikissa maissa. Se on myös yksi yleisimmistä ja liian vähän raportoiduista ihmisoikeusloukkausten muodoista.³⁸ Vähemmistöryhmiin kuuluvat vammaiset naiset ja tytöt, maahanmuuttajanaiset ja -tytöt sekä hlbtqiq-henkilöt kuuluvat erityisiin riskiryhmiin.³⁹

³⁵ <https://www.calltoactiongbv.com>; Lisätietoja EU:n maailmanlaajuisesta johtovastuusta Call to Action -aloitteesta vuosina 2017 ja 2018: https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/booklet_eu_leadership_c2a.pdf

³⁶ GenderNet <http://www.oecd.org/dac/gender-development/about-gendernet.htm>

³⁷ Istanbulin yleissopimuksen 3 artiklan d alakohta.

³⁸ Tiedot: WHO, "Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence", 2013; UNICEF, "What is Female Genital Mutilation?", 2019. Saatavilla osoitteessa: <https://www.unicef.org/stories/what-you-need-know-about-female-genital-mutilation>; UNFPA, Child Marriage Overview. Saatavilla osoitteessa: <https://www.unfpa.org/child-marriage>

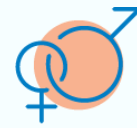
³⁹ Matalan tulotason ja keskitulotason maissa vammaiset naiset kokevat lähisuhdeväkivaltaa kahdesta neljään kertaa todennäköisemmin. <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures#notes>

Naisista **35 %** on kokenut
sukupuolistunutta väkivaltaa.
Joissakin maissa osuus on **70 %**.

Joka vuosi yli **4 miljoonaa**
tyttöä on vaarassa joutua
sukuelinten silpomisen uhriksi.

Joissakin maissa **40 %**
tytöistä on naimisissa alle 18-
vuotiaana ja **12 %** alle 15-
vuotiaana.

Sukupuolistunut väkivalta, joka perustuu **haitallisiin sosiaalisiin normeihin ja stereotypioihin** eri kulttuureissa ja sosiaaliluokissa, vaikuttaa kaikkiin yhteisöihin ja aiheuttaa merkittäviä seurauksia uhreille, heidän perheilleen, yhteiskunnille ja talouksille. Covid-19-pandemiasta on aiheutunut raskaita seuraamuksia: se on lisännyt huomattavasti naismurhia, sukupuolistunutta väkivaltaa sekä perheväkivaltaa monissa osissa maailmaa.⁴⁰

Covid-19-kriisin odotetaan johtavan vuosina 2020–2030 yhteensä **13 miljoonaa** lapsiavioliittoon, joita ei muuten olisi solmittu.

EU on rahoittanut monenlaisia maailmanlaajuisia aloitteita ja ohjelmia, joilla pyritään lopettamaan kaikenlainen sukupuolistunut väkivalta, mukaan lukien lapsi-, varhais- ja pakkoavioliitot, naisten sukuelinten silpominen ja sukupuolen valitsemiseen tähtäävä abortti (poikavauvojen suosiminen). Erityistä huomiota kiinnitetään konflikteihin liittyvän seksuaalisen väkivallan vakaviin vaikutuksiin, koska kyseessä on rikos ihmisyyttä vastaan ja sotarikos, joka yleensä kohdistuu kaikenikäisiin naisiin sekä miehiin ja poikiin ja jonka tavoitteena on rangaista, alistaa ja/tai tuhota kokonaisia yhteisöjä tai väestöryhmiä.⁴¹

EU:n ja YK:n Spotlight-aloite⁴², jonka alustava EU:n rahoitusosuus on 500 miljoonaa euroa, on uudenlainen maailmanlaajuinen ohjelma, jossa investoidaan kaikenlaisen nauttiiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen ja poistamiseen. Siinä keskitytään parantamaan lakeja ja politiikkoja, institutionaalisten valmiuksien kehittämistä, peruspalvelujen tarjonnan laatua, tiedonhallintaa ja naisliikkeiden toimintamahdollisuuksia sekä haastamaan haitallisia sosiaalisia normeja ja stereotyyppioita. Spotlight-aloitteen ja vastaavien ohjelmien **sukupuolijärjestystä muuttavasta lähestymistavasta** saadut kokemukset otetaan huomioon toimien suunnittelussa⁴³.

⁴⁰ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2020.pdf>; UNFPA Interim Technical Note, "Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Gender-based Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage", 27.4.2020.

⁴¹ EU tukee Nadia Muradin perustamaa Sinjar Action Fund -toimintarahastoa sekä konflikteihin liittyvän seksuaalisen väkivallan uhrien maailmanlaajuisesta Global Fund for Survivors of Conflict-related Sexual Violence -rahastoa (Mukwega/Muradin rahasto).

⁴² <https://spotlightinitiative.org/>

⁴³ Spotlight-aloitteen väliarvioinnin tulokset ovat saatavilla vuoden 2021 alussa.

Humanitaariset kriisit, konfliktit, katastrofit ja pandemiat pahentavat seksuaalisen ja sukupuolistuneen väkivallan riskejä, joita on ehkäistävä ja joihin on puututtava alusta alkaen. Keskeisellä sijalla ovat edelleen uhrikeskeiset lähestymistavat, joissa otetaan huomioon intersektionaalisen syrjinnän muodot.

EU:n humanitaariseen apuun kuuluu toimia, joilla ehkäistään ja torjutaan seksuaalista ja sukupuolistunutta väkivaltaa osana suojele- ja terveysohjelmaa.⁴⁴

EU-toimien tavoitteet:

- lisätään suojelua tukemalla sekä lainsäädäntöä, jossa kriminalisoidaan kaikki sukupuolistuneen väkivallan muodot, että lainvalvontaviranomaisten valmiuksien kehittämistä kansainvälisten oikeudellisten ja politiikkakehysten mukaisesti⁴⁵
- edistetään ennaltaehkäisyä kyseenalaistamalla haitalliset sukupuolinormit ja tekemällä yhteistyötä kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa, jotta varmistetaan uhrikeskeinen lähestymistapa ja toimenpiteet, joilla lopetetaan rikosten uusiminen ja joihin osallistuu myös miehiä ja poikia sekä perinteisten ja uskonnollisten yhteisöjen johtajia
- lisätään rikosentekijöiden, myös ihmiskaupaan osallistuvien, syytteenpanoa vahvistamalla lainvalvontaviranomaisten uhrikeskeistä lähestymistapaa
- lisätään uhrien suojelua myös tukemalla ihmishenkiä pelastavien ja uhrikeskeisten sosiaali- ja oikeuspalvelujen saatavuutta erityisesti epävakaisissa ja konfliktitilanteissa tai konfliktien jälkeisissä tilanteissa ja silloin, kun uhrit kohtaavat intersektionaalista syrjintää
- tuetaan sukupuolistuneen väkivallan ja ihmiskaupan uhrien psykososiaalisten tukipalvelujen saatavuutta sekä osallistumista talouteen- ja yhteiskuntaan
- edistetään turvallisia ja laadukkaita humanitaarisia toimia, joilla tuetaan valmistautumista, ennaltaehkäisyä ja reagointia seksuaaliseen ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan, sekä Call to Action -aloitteeseen liittyvää työtä
- vahvistetaan naisten oikeuksia puolustavia järjestöjä ja yhteiskunnallisia liikkeitä sekä kansalaisjärjestöjä, jotka työskentelevät sukupuolistuneen väkivallan ja konflikteihin liittyvän seksuaalisen väkivallan intersektionaalisen ulottuvuuden parissa.

3.2. Edistetään seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia

Seksuaali- ja lisääntymisterveys ja niitä koskevat oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä naisten ja tyttöjen itsemääräämisoikeuden kannalta. EU on edelleen sitoutunut edistämään ja suojelemaan kaikkia ihmisoikeuksia ja varmistamaan niiden toteutumisen. Lisäksi EU on sitoutunut Pekingin toimintaohjelman, kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman ja sen tarkistuskonferenssien tulosten täysipainoiseen ja tulokselliseen täytäntöönpanoon sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien edistämiseen.

Jokaisella on oikeus päättää vapaasti ja vastuullisesti seksuaalisuuteensa ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä vaikuttavista asioista ilman syrjintää, pakottamista ja väkivaltaa sekä oikeus saada elää terveenä ja osallistua talouteen sekä yhteiskunnalliseen ja poliittiseen elämään. Tarvitaan laadukasta, kohtuuhintaista ja kattavaa seksuaali- ja lisääntymisterveyttä

⁴⁴ Vuosina 2018 ja 2019 EU myönsi yli 62 miljoonaa euroa.

⁴⁵ Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin yleissopimus) on tämän alan kansainvälisten normien esikuva. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen, ja 21 jäsenvaltiota on jo ratifioinut sen. EU allekirjoitti yleissopimuksen vuonna 2017, ja EU:n liittymisen päätökseen saattaminen on yksi komission ensisijaisista tavoitteista.

koskevaa tietoa, koulutusta (mukaan lukien kattava seksuaalikasvatus) ja terveydenhuoltopalveluja.⁴⁶

Vuonna 2017 raskauden ja synnytyksen aikana ja jälkeen tapahtui **295 000** äitiyskuolemaa. Näistä 94 prosenttia tapahtui vähäisten resurssien ympäristöissä. Raskauden ja synnytyksen komplikaatiot ovat maailmanlaajuisesti 15–19-vuotiaiden tyttöjen yleisin kuolinsyy.

Haitalliset sukupuolinormit ja -stereotyyptit estävät perhesuunnittelupalvelujen saatavuuden joko oikeudellisten esteiden tai yhteisön painostuksen, häirinnän ja hyväksikäytön takia. Sukupuolten tasa-arvon vastustus puolestaan uhkaa kovalla työllä saavutettuja edistysaskeleita ja voimassa olevaa lainsäädäntöä.

EU-toimien tavoitteet:

- mahdollistetaan suotuisa oikeudellinen, poliittinen ja yhteiskunnallinen toimintaympäristö, joka suojelee naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia ja parantaa niihin liittyvien palvelujen ja tietojen saatavuutta, HIV:n ja aidsin ehkäisy ja hoito mukaan lukien
- poistetaan haitallisia käytäntöjä, kuten naisten sukuelinten silpominen, lapsi-, varhais- ja pakkoavioliitot ja sukupuolen valitsemiseen tähtäävä abortti, tukemalla maakohtaisia, alueellisia ja maailmanlaajuisia aloitteita⁴⁷
- lisätään humanitaarisia palveluja, mukaan lukien synnytyspalvelut, vähimmäisperuspalvelut⁴⁸, HIV:n ja aidsin ehkäisy, lisääntymisterveys, äitien ja vastasyntyneiden terveys, perhesuunnittelu sekä erityisiin ravitsemustarpeisiin ja haavoittuvuuksiin keskittyvät palvelut.

3.3. Vahvistetaan taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia sekä lisätään tyttöjen ja naisten vaikutusmahdollisuuksia

Naisilla ja miehillä olisi kaikessa moninaisuudessaan oltava yhtäläiset mahdollisuudet, yhtäläinen pääsy työmarkkinoille, ihmisarvoinen työ ja sama palkka samasta työstä, jotta he voisivat olla taloudellisesti riippumattomia. Lisäksi naisten ja miesten olisi jaettava hoitovastuu tasapuolisesti ja heillä olisi oltava mahdollisuus riittävään sosiaaliseen suojeluun, julkisiin palveluihin, rahoitukseen ja liiketoimintaan.

Lisäksi naisilla ja tytöillä on oltavat mahdollistavat olosuhteet. Heille on esimerkiksi oltava tarjolla turvallista ja kohtuuhintaista julkista liikennettä ja muita liikkumismuotoja sekä maaseudulla että kaupungeissa.

⁴⁶ Ks. kehityspolitiikkaa koskeva eurooppalainen konsensus: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

⁴⁷ Tähän sisältyvät UNFPA:n johtama poikavauvojen suosimista käsittelevä maailmanlaajuinen ohjelma, UNFPA:n ja Unicefin maailmanlaajuinen ohjelma naisten sukuelinten silpomisen lopettamiseksi, UNFPA:n ja Unicefin maailmanlaajuinen ohjelma lapsi-, varhais- ja pakkoavioliittojen lopettamiseksi sekä EU:n ja YK:n Spotlight-aloite.

⁴⁸ <https://www.unfpa.org/resources/what-minimum-initial-service-package>

Taloudellisen vaikutusvallan lisääminen on avainasemassa köyhyyden vähentämisessä sekä osallistavan ja kestävä kasvun saavuttamisessa Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaisesti⁴⁹.

Arvioiden mukaan sukupuolten tasa-arvon edistäminen voisi kasvattaa maailman BKT:tä noin

11-21 biljoonalla eurolla vuoteen 2025 mennessä.

Taloudellisen vaikutusvallan lisääminen

Edistyminen työvoimaosuuksien maailmanlaajuisen sukupuolten välisen kuilun kaventamisessa on pysähtynyt.⁵⁰ Palkka- ja tuloerot⁵¹ heikentävät entisestään naisten asemaa.⁵² **Omistusoikeutta, pankkiluottojen saantia, perintöoikeuksia ja henkilöasiakirjojen saantia** koskevat säännökset ja käytännöt syrjivät usein naisia ja rajoittavat heidän mahdollisuuksiaan saada varoja ja rahoitusta.⁵³ Tässä yhteydessä on tärkeää tukea myös maahanmuuttajanaisten taloudellista voimaannuttamista. Kotouttamista ja osallisuutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma sisältää toimia, joilla tuetaan naisten taloudellista voimaannuttamista.

Vuonna 2020 alle **50 %** naisista

oli työmarkkinoilla, kun miesten vastaava osuus oli **76 %**.

Sukupuolten välinen ero on siis maailmanlaajuisesti 27 prosenttiyksikköä.

Naisten osuus palkattomasta

hoiva- ja kotitaloustyöstä on

76,2 % koko maailmassa, mikä heikentää heidän

tulevaisuudennäkymiään

koulutuksessa ja työmarkkinoilla.

Covid-19-pandemian seuraukset vaikuttavat erityisesti naisiin, koska heillä on suhteeton edustus aloilla, joihin kriisi on vaikuttanut kielteisesti, epävarmoissa ja epävirallisissa työsuhteissa⁵⁴ sekä hoiva-alalla (mm. koulutuksessa, sosiaalialalla ja terveydenhuollossa ja kotiapulaisina)⁵⁵. Lisäksi he kantavat yhä suuremman taakan palkattomasta hoivatyöstä.⁵⁶ Tämän vuoksi on erityisen kiireellisesti otettava käyttöön syrjimättömiä ja osallistavia sosiaalisen suojelun järjestelmiä, lisättävä virallisia työsuhteita, ulotettava työntekijöiden

⁴⁹ McKinsey Global Institute, ”The Power of Parity: How Advancing Women’s Equality can add \$12 Trillion To Global Growth”, 2015.

⁵⁰ Maailman talousfoorumin ”Global Gender Gap Report 2020” -julkaisu sekä YK:n taloudellisten ja sosiaalisten asiain osaston tilastotoimiston ”World’s Women 2020” -julkaisu.

⁵¹ Ks. edellinen alaviite. Bonnet, Florence, Joann Vanek ja Martha Chen. 2019. *Women and Men in the Informal Economy – A Statistical Brief*. Manchester, Yhdistynyt kuningaskunta: WIEGO.

⁵² Bonnet, Florence, Joann Vanek ja Martha Chen. 2019. *Women and Men in the Informal Economy – A Statistical Brief*. Manchester, Yhdistynyt kuningaskunta: WIEGO.

⁵³ Maailmanpankki, ”Women, Business and the Law 2020”.

⁵⁴ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_755910.pdf

⁵⁵ *Care work and care jobs for the future of decent work*, kansainvälinen työtoimisto – Geneve: ILO 2018.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/info/news/impact-sex-and-gender-current-covid-19-pandemic-2020-may-28_en; <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/covid-19-and-gender-equality-countering-the-regressive-effects>

oikeudet myös epävirallisissa ja epävarmoissa työsuhteissa oleviin työntekijöihin ja panostettava hoivatyöntekijöiden työolojen ja palkan kohentamiseen.

EU-toimien tavoitteet:

- edistetään ihmisarvoista työtä, samapalkkaisuutta ja työntekijöiden oikeuksia sekä naisten siirtymistä viralliseen talouteen muun muassa vähentämällä työmarkkinoiden eriytymistä, vahvistamalla naisten johtajuutta ja lisäämällä heidän neuvotteluasemaansa taloutta ja kotitalouksia koskevassa päätöksenteossa ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelussa naisvaltaisilla aloilla, kotitaloustyö mukaan luettuna, sekä muilla kuin perinteisillä aloilla
- luodaan suotuisa toimintaympäristö naisten taloudelliselle toiminnalle ja tuotantoresurssien ja ekosysteemipalvelujen saatavuudelle, mukaan lukien naisten mahdollisuus saada käyttöönsä maata⁵⁷, osallistua meriin ja valtameriin liittyviin toimintoihin, vastaanottaa rahalähetyksiä, käyttää teknologiaa, saada rahoitusta, todistaa henkilöllisyytensä ja hallita liikkumistaan, mukaan lukien turvalliset ja kohtuuhintaiset liikennemuodot
- tuetaan yleisiä sosiaalisen suojelun järjestelmiä ja edistetään palkattoman hoiva- ja kotitaloustyön tunnustamista, vähentämistä ja uudelleen jakamista tarjoamalla enemmän tukea sukupuolitietoiselle budjetoinnille
- haastetaan sukupuolten tasa-arvoa koskevat normit kotitalouksissa ja työmarkkinoilla, tunnustetaan miesten ja poikien vastuu ja edistetään lainsäädännön kehitystä, kuten palkallisen isyysvapaan käyttöönottoa
- tuetaan naisyrityttöä ja naisjohtoisia yrityksiä, myös yhteiskunnallista yrittäjyyttä, ja niiden rahoituksen saantia tarjoamalla innovatiivisia investointiohjelmia eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden⁵⁸ kautta, puuttamalla markkinoiden kyvyttömyyteen saavuttaa naiset ja edistämällä pk-yritysten perustamista; muita kohdennettuja toimia ovat muun muassa yritysten kehittämisspalvelut ja työllisyyden tukeminen, naisten osalta myös elpymisen ja pakkomuuton yhteydessä
- tuetaan maahanmuuttajanaisia ja lisätään heidän vaikutusvaltaansa, jotta voidaan auttaa heitä edistämään lähtö-, kauttakulku- ja kohdemaiden kestävää kehitystä rahalähetysten, taitojen ja tietämyksen avulla
- edistetään sukupuolten tasa-arvoa kauppapolitiikalla muun muassa niin, että EU:n osallistuu Maailman kauppajärjestöön ja sen kauppaa tukevaan kehitysyhteistyöhön, ja varmistetaan, että kauppaloitteiden kestävään kehitykseen liittyvien vaikutusten arvioinnin ja politiikan arviointien määrätietoinen hyödyntäminen.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Sukupuolten tasa-arvossa tapahtunut maailmanlaajuinen edistys perus- ja keskiasteen koulunkäyntiasteessa ei ole vielä poistanut **sukupuolten välisiä eroja koulutuksessa ja oppimisessa**.⁵⁹

⁵⁷ Edistämällä naisten mahdollisuuksia saada käyttöönsä maavaroja on mahdollista yhdistää yksityisen sektorin rahoitusta myös kestäviin ja naisten hallinnoimiin arvoketjuihin, jotka perustuvat kestävään maatalouteen ja maankäyttöön.

⁵⁸ Esimerkiksi Alankomaiden kehitysrahoitusviraston (FMO) NASIRA-takaus ja Women's World Banking -järjestön naisten taloudellista osallisuutta edistävä, rahoitusta eri lähteistä yhdistävä väline.

⁵⁹ Education for All Global Monitoring Report (kesäkuu 2015), *Policy Paper 21: Humanitarian Aid For Education: Why It Matters and Why More Is Needed*, s. 3 <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002335/233557E.pdf>; UNICEF (2017) *Education Uprooted: For every migrant, refugee and displaced child, education*

Maailman 740 miljoonasta lukutaidottomasta aikuisesta **kaksi kolmasosaa** on naisia.

Vuonna 2016 perus- tai keskiasteen koulua käyvistä tytöistä **335 miljoonalla** ei ollut käytettävissään vettä eikä saippuaa.

Vain noin **30 %** naispuolisista korkeakouluopiskelijoista valitsee STEM-alan.

Tyttöjen pääsyä koulutukseen rajoittaa se, **ettei heidän seksuaali- ja lisääntymisterveytensä ja - oikeuksiensa varmistamisessa ole edistytty**, sekä **turvattomat oppimisympäristöt ja asianmukaisten saniteettitilojen puute**.⁶⁰ YK:n vuonna 2016 tekemä arvio osoitti, että 246 miljoonaa lasta eri puolilla maailmaa kokee koulunkäynnin yhteydessä sukupuolistunutta väkivaltaa, joka vaikuttaa erityisesti muita heikommassa asemassa oleviin tyttöihin ja lapsiin.⁶¹ Lapsi-, varhais- ja pakkoavioliitot sekä varhaiset raskaudet vaikuttavat tyttöjen keskiasteen opintojen suoritusasteeseen (36,9 % alhaisempi poikiin verrattuna), mikä vaarantaa heidän ansaitsemiskykynsä ja päätösvaltansa.⁶² Jokainen lisävuosi alemman perusasteen koulutusta nostaa tyttöjen mahdollisia palkkoja 10–20 prosenttia.⁶³ Puutteellinen pääsy koulutukseen lisää entisestään vammaisten tyttöjen eroja. Sukupuolistereotyytiat rajoittavat tyttöjen hakeutumista luonnontieteellisille ja teknisille aloille ja jarruttavat poikia hakeutumasta hoiva-alalle. Ne myös estävät naisia etenemästä johtotehtäviin, myös koulutuksen alalla, vaikka suurin osa opettajista on naisia.

Kriisitilanteissa, kuten maailmanlaajuisessa **COVID-19-pandemiassa**, koulujen sulkeminen on lisännyt lapsityövoiman käytön, perheväkivallan, seksuaalisen hyväksikäytön, varhaisen raskauden sekä lapsi-, varhais- ja pakkoavioliiton riskiä.⁶⁴ Tytöt saavat vähemmän etäopetusta, koska heillä on poikiin verrattuna vähemmän mahdollisuuksia käyttää internetiä (maailmanlaajuisesti 17 % vähemmän) ja matkapuhelinteknologiaa (26 %).⁶⁵ Puolet kaikista ylemmän perusasteen ja keskiasteen pakolaistytöistä ei palaa kouluun COVID-19-pandemian jälkeen.⁶⁶

EU:n tuki koulutuksen järjestämiseksi hätätilanteissa kasvoi merkittävästi: vuonna 2015 siihen osoitettiin 1 prosentti humanitaarisen avun määrärahoista, vuonna 2019 osuus oli

⁶⁰ UNESCO, #HerEducationOurFuture: The latest facts on gender equality in education, 2020 (1/3, 1/4, 1/2); UNICEF, Guidance on Menstrual Health and Hygiene, 2019; tietolaatikon muut tiedot:

YK, The World's Women 2015: Trends and Statistics. New York: Yhdistyneiden kansakuntien taloudellisten ja sosiaalisten asiain osaston tilastotoimisto, 2015.

⁶¹ <https://en.unesco.org/news/gender-based-violence-schools-significant-barrier-right-education>

⁶² ”The cost of gender inequality notes series. How large is the gender dividend? Measuring impacts and costs for gender inequality”, Maailmanpankki, helmikuu 2020, s. 5, 26,27 ja 46.

⁶³ Unesco, #HerEducationOurFuture: The latest facts on gender equality in education, 2020.

⁶⁴ UNFPA Interim Technical Note, ”Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Gender-based Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage”, 27.4.2020.

⁶⁵ <https://itu.foleon.com/itu/measuring-digital-development/gender-gap/>

⁶⁵ OECD (2018), Bridging the Digital Gender Divide, s. 13. <http://www.oecd.org/internet/bridging-the-digital-gender-divide.pdf>

⁶⁶ UNHCR (2020), Coming Together for Refugee Education, s. 5.

10 prosenttia eli yli 450 miljoonaa euroa. Tuesta pääsi osalliseksi yli 8,5 miljoonaa tyttöä ja poikaa 59 eri maassa. Näin EU näyttää esimerkkiä edistämällä koulutuksen avulla rauhaa ja suojelua.⁶⁷

On päästävä pelkistä sukupuolten tasa-arvoa mittaavista luvuista ja keskityttävä siihen, miten koulutusjärjestelmillä voidaan edistää sukupuolten tasa-arvoa.

EU-toimien tavoitteet:

- edistetään sukupuolten tasa-arvoa laadukkaan, kohtuuhintaisen ja osallistavan koulutuksen kautta kaikilla koulutusasteilla säilyttämällä humanitaarisen avun määrärahoista hätätilanteissa annettavaan koulutukseen osoitettu rahoitus 10 prosentin tasolla ja lisäämällä koulutuksen kokonaisrahoitusta
- kehitetään sukupuolinäkökohdat paremmin huomioon ottavia koulutusjärjestelmiä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja tasapuolisempien koulutustulosten aikaansaamiseksi tytöille ja pojille turvallisten ja terveellisten oppimisympäristöjen, opettajien rekrytoinnin, koulutuksen ja ammatillisen kehittämisen, opetussuunnitelmien ja oppimateriaalien avulla sekä tekemällä yhteistyötä vanhempien ja eri yhteisöjen kanssa
- lisätään investointeja tyttöjen koulutukseen, jotta saavutetaan yhtäläiset mahdollisuudet kaikenlaiseen koulutukseen, mukaan lukien luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka, digitaalinen lukutaito ja digiosaaminen sekä tekninen ja ammatillinen koulutus
- parannetaan kaikkien nuorten, myös koulua käymättömien, mahdollisuuksia saada kattavaa seksuaalikasvatusta
- toteutetaan tehokkaita toimenpiteitä sukupuolistereotyyppien, syrjivien sosiaalisten normien ja koulunkäynnin yhteydessä tapahtuvan sukupuolistuneen väkivallan torjumiseksi koulutuksessa ja sen avulla.

Terveydenhuollon yleisen saatavuuden edistäminen

Julkisten terveydenhuoltojärjestelmien rahoitus on riittämätöntä, mikä vaikuttaa voimakkaasti tytöille ja naisille tarjottaviin palveluihin.⁶⁸

Vähintään 50 prosenttia maailman väestöstä ei saa tarvitsemiaan terveyspalveluja, ja noin **ynksi kolmesta** kehitysmaissa asuvista naimisissa olevista naisista ilmoittaa, että heillä on vain vähän tai ei ollenkaan sananvaltaa omasta terveydenhoidostaan.

Covid-19-kriisi on edelleen heikentänyt keskeisiä terveydenhuoltopalveluja ja turvallisten lääkkeiden ja rokotteiden saatavuutta, mikä puolestaan on lisännyt äitiyskuolemia ja tahattomia raskauksia.⁶⁹ Naiset altistuvat etulinjan työntekijöinä ja hoivaajina usein suuremmalle terveysriskille pandemiatilanteessa. Terveydenhoitojärjestelmien resurssien keskittäminen covid-19-pandemian torjuntaan ja hoitoon on merkittäväällä tavalla heikentänyt

⁶⁷ https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/eie_mapping_report.pdf

⁶⁸ <https://www.unwomen.org/en/digital-library/progress-of-the-worlds-women>

⁶⁹ <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-covid-19-response>

HI-viruksen hoitoa ja ehkäisyä ja lisännyt HIV-positiivisten, varsinkin naisten, leimaantumista ja syrjintää.⁷⁰

Vammaiset naiset ja tytöt ovat entistä suuremmissa vaarassa, koska he eivät saa tietoa ennaltaehkäisystä ja avusta ja heillä on akuutteja esteitä terveydenhuollon sekä veden, saniteettitilojen ja hygieniapalvelujen saatavuudessa. Yleisen terveydenhuollon, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin liittyvien palvelujen, kestävä rahoitus on tärkeämpää kuin koskaan.

EU-toimien tavoitteet:

- edistetään kattavaa terveydenhuoltoa kestävien ja sopeutumiskykyisten terveydenhuoltojärjestelmien avulla sekä keskeisten palvelujen ja tiedon tasapuolista saatavuutta, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveys, äitiyshuolto ja valmiudet torjua ja hoitaa tarttuvia ja muita tauteja, niin että kiinnitetään erityistä huomiota vammaisiin naisiin ja tyttöihin; otetaan huomioon covid-19-pandemian aiheuttamat keskeytykset hoitoon pääsissä
- varmistetaan, että naisilla on yhtäläiset mahdollisuudet päästä covid-19-testaukseen ja saada tautiin hoitoa ja rokote;
- parannetaan veden ja kunnollisten saniteettitilojen saatavuutta ja riittämättömään kuukautishygieniaan puuttumista lisäämällä tietoisuutta, edistämällä koulujen hygieniaohjelmia ja tarjoamalla saniteettitiloja kouluissa
- kehitetään ravitsemusohjelmia, myös humanitaarisissa yhteyksissä, erityisesti raskaana oleville ja imettäville naisille ja alle viisivuotiaille lapsille.

3.4. Edistetään tasa-arvoista osallistumista ja johtajuutta

Naisten ja tyttöjen olisi osallistuttava tasavertaisesti julkiseen ja yksityiseen toimintaan, jotta voitaisiin saavuttaa toimiva demokratia ja talous ja taata ihmisoikeudet kaikille. Tästä olisi suurta hyötyä koko yhteiskunnalle: esimerkiksi demokraattisten instituutioiden uskottavuus lisääntyisi ja valtion harjoittama väkivalta vähentyisi.⁷¹

Naiset ovat kuitenkin edelleen aliedustettuina äänestäjien, poliittisten johtajien ja vaaleilla valittujen virkamiesten sekä virallisten rauhanneuvottelijoiden ja sovittelijoiden keskuudessa. Muutos on hidasta vaaleilla valittavien virkojen ja päätöksentekooelinten osalta kaikilla tasoilla.⁷² Vaikka noin 39 prosenttia maista on ottanut käyttöön kiintiöitä naisten edustuksen varmistamiseksi parlamenteissa ja poliittisissa puolueissa, kiintiöiden soveltamista haittaavat esimerkiksi sukupuolistereotyytiat, poliittisten puolueiden rakenteet ja poliittisen rahoituksen puute.

Naisten osuus kansallisten parlamenttien jäsenistä on noin **25 %**, mikä merkitsee hidasta kasvua **11,3 %:sta**.

Vuosina 1992–2018 naisten osuus oli vain **13 %** neuvottelijoista, **6 %** sovittelijoista ja **6 %** allekirjoittajista merkittävässä rauhanprosessissa.

⁷⁰ https://www.theglobalfund.org/media/9819/covid19_mitigatingimpact_report_en.pdf; UNAIDS, *Start Free Stay Free AIDS 2019 Report*.

⁷¹ Foreign Affairs, nide 99, nro 1, ”Women under Attack. The backlash against female politicians”.

⁷² Tietolaatikon tiedot: Parlamenttienvälinen liitto, ”Women in national parliaments”, tilanne 1.2.2019; Council on Foreign Relations, ”Women’s Participation in Peace Processes”, 2019.

Julkiseen toimintaan osallistuvat naiset, mukaan lukien poliitikot, toimittajat ja aktivistit, joutuvat usein sukupuolistuneen väkivallan, kuten verkossa tapahtuvan väkivallan eri muotojen ja jopa naismurhien, kohteiksi, kun kansalaistoimintamahdollisuudet kutistuvat. **Poliittisiin syihin perustuvat hyökkäykset** naisia kohtaan ovat lisääntyneet lähes kaikilla alueilla, ja ne olivat ennätyskellisen korkealla tasolla vuonna 2019. Vuonna 2016 tehdyssä 39 maan naispoliitikoille suunnatussa kyselyssä havaittiin, että 82 prosenttia naispoliitikoista oli kokenut henkistä väkivaltaa ja 44 prosenttia oli joutunut väkivaltaisten uhkausten kohteeksi.⁷³

Samaan aikaan **nuorista naisista ja tytöistä muodostuva uusi äänekäs aktivistisukupolvi** on ryhtynyt ajamaan useita tärkeitä asioita, kuten tyttöjen ja naisten vaikutusvallan lisäämistä. Heille olisi annettava tilaisuus puhua ja osallistua.

EU-toimien tavoitteet:

- lisätään naisten osallistumista, edustusta ja johtajuutta politiikassa, hallinnossa ja vaaliprosesseissa kaikilla tasoilla tukemalla demokratia- ja hallintotapaohjelmia ja julkishallinnon uudistuksia
- parannetaan naisten valmiuksia poliittisina johtajina hallituksissa ja parlamenteissa koulutuksen ja naisryhmien avulla sekä edistämällä sukupuolittietoisia lainsäädäntöprosesseja ja budjetointia⁷⁴ ja nuorten johtajien ohjelmia
- kannustetaan nuoria naisia ja tyttöjä osallistumaan kansalaistoimintaan, myös yhteistyössä nuorisjärjestöjen kanssa, lisäämällä tukea nuorten johtamille parlamentaarille valvontajärjestöille, ottamalla heidät mukaan toimintaan sekä tuomalla yhteen EU:n ja kumppanimaiden edustajia
- vähennetään sukupuolistereotyyppioita mediasisällössä yhteistyössä audiovisuaalialan ja tiedotusvälineiden kanssa sekä huolehditaan naisten oikeuksista tiedon käyttäjinä ja tuottajina, yrittäjinä ja päätöksentekijöinä⁷⁵
- parannetaan naisten yhtäläistä oikeustoimikelpoisuutta ja oikeussuojan saatavuutta tukemalla ruohonjuuritason toimia sekä oikeudellisia ja tuomioistuinjärjestelmää koskevia uudistuksia
- edistetään kansalaisyhteiskunnan, tyttöjen ja naisten oikeuksia ajavien järjestöjen, naisten ihmisoikeuksien puolustajien, rauhanrakentajien, naistoimittajien ja alkuperäiskansojen edustajien kannalta suotuisaa ja turvallista toimintaympäristöä, myös verkossa vahvistetaan suojelumekanismia ja tuetaan naisten johtajuutta muun muassa maailmanlaajuisten ja alueellisten keskustusten sekä naisten ihmisoikeuksien puolustajia vastaan tehtyjä rikkomuksia dokumentoivien kampanjoiden ja toimien avulla.

3.5. Integroidaan naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskeva toimintaohjelma osaksi tätä toimintasuunnitelmaa

Katastrofit ja ihmisen aiheuttamat kriisit, mukaan lukien konfliktit, ovat 2000-luvulla muuttuneet monimutkaisemmiksi ja pitkittyneiksi, ja ne ovat enenevässä määrin kytköksissä maailmanlaajuisiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, ympäristön pilaantumiseen, pakkomuuttoon ja viime aikoina myös pandemioihin. Covid-19-pandemia on

⁷³ <https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2016-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-parliamentarians>

⁷⁴ Ks. vertaishanke ”INTER PARES | Parliaments in Partnership” sekä ”iKNOW Politics” -foorumi. <https://www.iknowpolitics.org/en>

⁷⁵ Ks. esimerkiksi Media4Democracy-aloite ja EU:n tukema TV-tuotanto ”One Woman Show”, jossa käsitellään sukupuolirooleja muun muassa Burkina Fasossa, Keniassa sekä Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan alueella.

osoittanut, että naisia, rauhaa ja turvallisuutta (Women, Peace and Security) koskevalla toimintaohjelmalla, jäljempänä 'WPS-toimintaohjelma', on siinä korostetun turvallisuuden ja sukupuolten tasa-arvon välisen yhteyden kautta tärkeä rooli lisääntyneiden väkivaltauhkien torjumisessa ja naisten osallistamisessa.

Konfliktit, kriisit ja epävakaas haittaavat edistymistä kohti kestäväää rauhaa ja turvallisuutta sekä kestävään kehityksen tavoitteiden saavuttamista. WPS-toimintaohjelmassa keskitytään sukupuolten eriarvoisuuden ja konfliktien väliin yhteyksiin ja siihen, miten ne vahvistavat toisiaan, sekä **korostetaan, että sukupuolten eriarvoisuus on konfliktien ja epävakauden perimmäinen syy ja ohjaava voima.** Eriarvoisuus ja naisten sulkeminen vallan, mahdollisuuksien, palvelujen ja turvallisuuden ulkopuolelle luovat hedelmällisen maaperän konflikteille ja sukupuolistuneelle väkivallalle, etenkin jos siihen liittyy valtion heikot valmiudet tai legitimitetin puute. **Ennaltaehkäisevissä toimissa olisi sovellettava riskeihin, tarpeisiin ja oikeuksiin perustuvaa lähestymistapaa.**

Naiset ovat konfliktitilanteissa usein uhreja, mutta eivät aina; he toimivat useissa eri rooleissa, kuten taistelijoina, rauhanrakentajina, sovittelijoina, poliitikkoina, yrittäjinä ja aktivisteina. **Rauhanprosesseihin osallistuvien naisten määrä on edelleen pieni** huolimatta maailmanlaajuisista, alueellisista ja kansallisista sitoumuksista⁷⁶, ja **monet rauhansopimukset eivät edes sisällä naisten tarpeet asianmukaisesti huomioivia tasa-arvomääräyksiä. EU:n ensisijaisena tavoitteena on lisätä naisten osallistumista kaikkiin rauhaan ja turvallisuuteen liittyviin asioihin.**

EU panee täytäntöön naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevaan EU:n strategiseen toimintamalliin perustuvan WPS-toimintasuunnitelman⁷⁷, jossa määritetään selkeät tavoitteet ja vaatimukset seuraavilla painopistealoilla: i) ehkäiseminen, ii) suojelu ja iii) hätäapu ja elpyminen sekä seuraavat kolme monialaista pääperiaatetta: iv) osallistuminen, v) sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen ja vi) esimerkin näyttäminen.

Naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevat EU:n tavoitteet olisi saavutettava muun muassa EU:n johtajien **poliittisella ja diplomaattisella sitoutumisella, ottamalla sukupuolinäkökulma huomioon** ja varmistamalla naisten osallistuminen ja johtajuus **kaikissa rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä yhteyksissä.** On myös tarpeen toteuttaa **erityistoimenpiteitä**, kuten kohdennetun koulutuksen tarjoaminen sotilashenkilöstölle, oikeusalan ammattilaisille ja turvallisuusjoukoille.

WPS-toimintaohjelman ja muiden temaattisten painopisteiden välisiä synergiaetuja tullaan hyödyntämään. Lisäksi WPS-toimintaohjelman seuranta ja raportointi yhdenmukaistetaan GAP III -toimintasuunnitelman kanssa, jotta myös naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskeva

---

⁷⁶ Joitakin aiempia hyviä käytäntöjä, kuten naisten osallistumista rauhanrakentamiseen Syyrian konfliktin yhteydessä, voitaisiin kehittää edelleen sekä kansalaisjärjestöjen että YK:n johtaman poliittisen prosessin kautta. Pääasiassa EU:n painostuksen seurauksena naisten edustus YK:n perustamassa Syyrian sisäisessä perustuslakikomiteassa on 30 prosenttia.

⁷⁷ Naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskeva EU:n strateginen toimintamalli on liitetty aiheesta 10. joulukuuta 2018 annettuihin ulkoasiainneuvoston päätelmiin (neuvoston asiakirja 15086/18) ja WPS-toimintasuunnitelmaan (EUH:n asiakirja 2019/747, neuvoston asiakirja 11031/19). Vastuu WPS-toimintaohjelmaan liittyvän EU:n politiikkakehyksen täytäntöönpanosta on EU:n jäsenvaltioilla ja kaikilla asiaankuuluvilla komission yksiköillä. WPS-toimintasuunnitelma on GAP III -valmisteluasiakirjan liitteenä. Sen raportointi perustuu GAP III -raportointiin, ja naisia, rauhaa ja turvallisuutta käsittelevä EU:n työryhmä vastaa sen seurannasta.

EU:n politiikkakehitys voidaan sisällyttää kokonaisuudessaan sukupuolten tasa-arvoa koskevaan EU:n yleiseen politiikkakehykseen.

EU-toimien tavoitteet⁷⁸:

- tuetaan naispuolisten neuvottelijoiden ja sovittelijoiden johtamisvalmiuksien kehittämistä ja mentorointia sekä toteutetaan näihin liittyviä toimia, jotta voidaan parantaa naisten rauhanprosesseihin osallistumisensa tuloksellisuutta ja laatua
- pyritään siihen, että naisten edustus kaikissa rauhanprosesseihin liittyvissä EU:n toimissa ja hankkeissa on vähintään 33 prosenttia
- perustetaan ja institutionalisoidaan neuvoa-antavia mekanismeja, joissa käsitellään kaikkia konflikteihin liittyviä kysymyksiä ruohonjuuritason naisaktivistien ja kansalaisjärjestöjen kanssa, sekä jäsenvaltioissa että konfliktitilanteissa, joihin liittyy YTPP-operaatioita
- otetaan käyttöön pakollinen koulutus sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta koko päätoimipaikan, EU:n edustustojen ja YTPP-operaatioiden henkilöstölle
- edistetään ja tuetaan osallistavaa politiikkaa ja toimintaa koko WPS-toimintaohjelmassa siten, että myös miehet ja pojat osallistuvat siihen täysipainoisesti ja tasapuolisesti
- edistetään oikeusvaltioperiaatteen ja rikosoikeusjärjestelmän vahvistamista siirtymäkauden oikeusjärjestelyjen ja oikeudenmukaisen tilanteen palauttamiseen tähtäävien järjestelyjen avulla sekä turvallisuusalan uudistusta, jotta voidaan lopettaa seksuaaliseen ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan syyllistyneiden rankaisemattomuus
- edistetään lääketieteellisen, psykososiaalisen, oikeudellisen ja turvallisuuteen liittyvän tuen antamista kaikille konflikteihin liittyvän seksuaalisen ja/tai sukupuolistuneen väkivallan uhreille.

3.6. Vastataan haasteisiin ja hyödynnetään vihreän siirtymän ja digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia

Edistetään oikeudenmukaista ja osallistavaa vihreää siirtymää

Kehitysmaiden naiset ja tytöt kärsivät erityisesti ilmastonmuutoksen ja ympäristön tilan heikentymisen vaikutuksista, kuten ekosysteemien häviämisestä, keskeisten luonnonvarojen käyttömahdollisuuksien menettämisestä, aliravitsemuksesta sekä hengityselin-, vesi- ja vektorivälitteisistä taudeista.⁷⁹

⁷⁸ Kuten on jo sovittu naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa.

⁷⁹ Tietolaatikon tiedot: UNDP, Gender and Climate Change, 2016; UNDP, Gender, climate change adaptation and disaster risk reduction, 2016; The State of Food and Agriculture: Women in Agriculture. FAO, 2011
FAO, The Gender Gap in Land Rights, 2018.

Naisten osuus on **80 %** ilmastonmuutoksen vaikutusten vuoksi kotiseudultaan siirtymään joutuneista henkilöistä.

Köyhät naiset ja lapset saavat jopa **14** kertaa miehiä todennäköisemmin surmansa ilmastonmuutokseen liittyvässä katastrofissa, kuten hirmumyrskyssä tai tulvassa.

Naisten osuus kehitysmaiden maataloustyövoimasta on keskimäärin **43 %**, mutta heidän osuutensa kaikista maatalousmaan omistajista on alle **15 %**.

Naisilla on luonnonvarojen pääasiallisina käyttäjinä ja hallinnoijina keskeinen rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa sekä ympäristönsuojelussa. Heitä kuitenkin estetään **osallistumasta yhtäläisesti asiaan liittyviin hallintoprosesseihin** monista syistä, joihin kuuluvat haitalliset sukupuolienormit, riittämättömät oikeudelliset kehykset, koulutuksen heikko saatavuus ja maanomistus. Naisaktivistit kaikkialla maailmassa puolustavat kuitenkin ympäristöoikeuksia, ja etenkin nuoret naiset ajavat muutosta.

EU on päättänyt puuttua ympäristön tilan heikentymisen ja ilmastonmuutoksen sukupuoliulottuvuuteen myös epävakaisissa tilanteissa ottaen huomioon **luonnonvaroista suoraan riippuvaisten alkuperäiskansojen naisten erityistarpeet ja -roolit**.

EU-toimien tavoitteet:

- edistetään tyttöjen ja naisten osallistumista ja johtajuutta, jotta varmistetaan sukupuolinäkökohdat huomioivat strategiat ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa, katastrofiriskien vähentämisessä sekä luonnonvarojen osallistavassa ja kestävässä hoidossa
- tuetaan naisverkostoja vihreän siirtymän aloilla, joita ovat kestävä metsänhoito, maatalous ja energia
- kehitetään valmiuksia sekä myönnetään rahoitusta ja tukea investoinneille sukupuolinäkökohdat huomioiviin kansallisiin strategioihin ja toimintasuunnitelmiin ilmastonmuutoksen, ympäristönsuojelun ja katastrofiriskien vähentämisen aloilla
- tuetaan naisten yrittäjyyttä ja työllisyyttä vihreässä, sinisessä ja kiertotaloudessa, mukaan lukien puhdas ruoanvalmistus, kestävä energia ja kestävä kalastus, edistämällä sellaista maataloutta, kalastukseen ja vesiviljelyyn sekä elintarvikejärjestelmiin sovellettavaa, sukupuolijärjestystä muuttavaa lähestymistapaa, joka perustuu i) maaseudun naisten valmiuksien kehittämiseen, ii) poliittisiin uudistuksiin, joilla maanomistusta säännellään oikeudenmukaisemmin ja hallinnoidaan luonnonvaroja, sekä iii) taloudellisen vaikutusvallan lisäämiseen ja rahoituksen saantiin
- parannetaan tiedonkeruuta ilmastonmuutoksen ja ympäristön tilan heikentymisen sukupuolisidonnaisista vaikutuksista, jotta saadaan tietoa sukupuolinäkökohdat huomioivia politiikkoja ja toimia varten.

Hyödynnetään mahdollisuuksia edistää naisten vaikutusvaltaa digitalisaation avulla

EU:n digitaalistrategian⁸⁰ ja kestävän kasvun⁸¹ kannalta on keskeistä edistää naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia hyödyntää digitaaliteknologian käyttämätöntä potentiaalia.

⁸⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

⁸¹ Intel, Dalberg Global Development Advisors, GlobeScan, ”Women and the Web”, 2015.

Verkossa toimivien naisten määrän lisääminen maailmanlaajuisesti **600 miljoonalla** kasvattaisi BKT:tä jopa noin **13 miljardilla eurolla** ja toisi hyötyjä kansanterveydelle, koulutukselle, naisten työllisyydelle, yrittäjyydelle, yhteisöjen hyvinvoinnille ja sosiaaliselle elämälle.

Digitaaliteknologialla ja -ratkaisuilla voidaan vauhdittaa sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan edistämistä esimerkiksi koulutuksessa, työllisyydessä ja yrittäjyydessä sekä sukupuolistuneen väkivallan ehkäisemisessä ja torjumisessa. Kuten **COVID-19-pandemian** yhteydessä on nähty, ne voivat auttaa naisia selviytymään hätätilanteista lieventämällä sosiaalisia ja taloudellisia seurauksia sekä vahvistamalla selviytymiskykyä. Sähköiset palvelut, kuten digitaalinen rahoitus, voivat luoda mahdollisuuksia naisten taloudellisen vaikutusvallan lisäämiseen parantamalla rahoituspalvelujen saatavuutta ja käyttöä.

Digitaalinen kahtiajako eli kuilu digitaaliteknikan ja verkkoyhteyksien käyttäjien ja niiden ulkopuolelle jäävien välillä vaikuttaa ihmisten kykyyn osallistua digitaaliseen aikaan ja hyödyntää siihen liittyviä mahdollisuuksia. Kahtiajako vaihtelee suuresti eri maantieteellisillä alueilla sekä naisten ja miesten välillä.⁸²

Maaseudulla tai syrjäisillä alueilla asuvat naiset kokevat kolminkertaista (digitaalista, sukupuolistunutta ja maaseutuun liittyvää) syrjintää ja kohtaavat valtavia esteitä digitaaliteknologian saatavuudessa ja käytössä, mikä johtuu teknologian kalleudesta, heikosta digitaalisesta lukutaidosta ja sosiaalisista normeista. Lisäksi digitalisaatio tuo mukanaan uusia sukupuolten tasa-arvoon liittyviä riskejä ja haasteita, jotka liittyvät esimerkiksi tekoälyn mahdollisiin **sukupuoliviinon** ja sukupuolistuneen väkivallan lisääntymiseen.

Pieni- ja keskituloisissa maissa matkapuhelimen omistavien naisten määrä on **165 miljoonaa** pienempi miehiin verrattuna. Naisista **48 %** käyttää internetiä, miehistä **58 %**.

Naiset ovat aliedustettuina tieto- ja viestintäteknikan alalla: miehet toimivat **neljä** kertaa todennäköisemmin ICT-asiiantuntijoina.

Nuorista naisista ja tytöistä **52 %** on joutunut häirinnän kohteeksi verkossa, mukaan lukien uhkaavat viestit, seksuaalinen häirintä ja yksityisten kuvien jakaminen ilman suostumusta.

EU:n olisi jatkettava sukupuolten välisen digitaalisen kahtiajaon taustalla olevien rakenteellisten esteiden poistamista sekä tuettava osallistavaa ja oikeudenmukaista digitaalista muutosta. Tähän sisältyy sukupuolinäkökohdat huomioivan osallistavan lähestymistavan edistäminen kehityspolitiikoissa, -hankkeissa ja -ohjelmissa, joilla tuetaan kumppanimaiden digitalisaatiota.

⁸² Tietolaatikon tiedot: GSMA, Connected Women The Mobile Gender Gap Report 2019; OECD, Bridging The Digital Gender Divide, 2018. GSMA, The Mobile Gender Gap Report 2019.

EU-toimien tavoitteet:

- edistetään politiikan ja sääntelyn uudistamista kumppanimaissa varmistamalla, että digitalisaatio on linjassa EU:n ihmiskeskeisen lähestymistavan kanssa, hyödyttämällä kaikkia niin, että ihmisoikeudet suojataan sekä verkossa että sen ulkopuolella, ja varmistamalla turvallinen ja varma kybertoimintaympäristö, jossa tiedot suojataan EU:n normien (esim. yleisen tietosuojasetuksen) mukaisesti
- parannetaan tyttöjen ja naisten mahdollisuuksia käyttää kohtuuhintaisia, helposti saatavilla olevia, turvallisia ja varmoja digitaalisia yhteyksiä, jotka tavoittavat myös maaseutu- ja syrjäiset alueet
- edistetään tyttöjen digitaalista lukutaitoa koulutuksessa sekä digitaalisia taitoja työllistymistä ja yrittäjyyttä varten ja pyritään vaikuttamaan sukupuolinormeihin ja stereotyyppioihin, jotka ohjaavat naisia ja tyttöjä teknologian ulkopuolelle
- tuetaan naispuolisia digitaalisia innovoijia ja yrittäjiä teollisuuden eri ekosysteemeissä osallistavan digitaalitalouden rakentamiseksi esimerkiksi julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien, kuten Kansainvälisen rahoitusyhtiön, avulla, jotta voidaan kuroa umpeen sukupuolten välinen digitaalinen kuilu suurissa teknologiayrityksissä
- tuetaan julkisten ja yksityisten palvelujen tarjoamista sukupuolinäkökohdat huomioivien digitaalisten kanavien, teknologioiden ja palvelujen avulla (esim. sähköinen hallinto, digitaaliset rahoituspalvelut), joilla lisätään naisten ja tyttöjen osallisuutta ja osallistumista yhteiskuntaan.

4. EU johtaa esimerkkiä näyttäen

GAP II - toimintasuunnitelman käynnistämässä institutionaalisen kulttuurin muutoksessa on edistytty merkittävästi mutta epätasaisesti. GAP III -toimintasuunnitelmalla EU pyrkii vauhdittamaan tätä edistystä ja vahvistamaan omia valmiuksiaan toteuttaa sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvallan edistämistä koskevia toimia **sitouttamalla koko henkilöstönsä ottamaan asiasta kollektiivisen vastuun**. Tämä muutos edellyttää **sukupuolietietoista johtajuutta**⁸³ ja riittäviä **institutionaalisia valmiuksia**.

EU:n johtajien, myös EU:n edustustojen päälliköiden, on edistettävä sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvallan lisäämistä erottamattomana osana työtään ja suoritusten arviointia sekä vahvistettava edelleen sukupuolten tasa-arvoa edistävää institutionaalista kulttuuria.

Institutionaalisia valmiuksia ja omistajuutta on parannettava kaikissa komission ulkosuhdepääosastoissa, Euroopan ulkosuhdehallinnossa, EU:n edustustoissa ja YTPP-operaatioissa. Sukupuolten tasa-arvoon liittyvää asiantuntemusta on oltava saatavilla, ja asiantuntijoilla on oltava valmiudet raportoida korkeimmille päätöksentekoeleimille. GAP II -toimintasuunnitelmassa tasa-arvoasioiden yhteyshenkilöt ja -pisteet⁸⁴ ovat olleet

⁸³ Sukupuolietoisuudella pyritään lisäämään vastuuvollisuutta ja vauhdittamaan sukupuolten tasa-arvoa koskevien sitoumusten täytäntöönpanoa oikeuksiin perustuvalla lähestymistavalla kansainvälisellä, kansallisella ja yhteisön tasolla. Sukupuolietoinen johtaja i) johtaa esimerkkiä näyttäen sekä työpaikalla että toimeksiannon täytäntöönpanossa, ii) huolehtii tasa-arvon valtavirtaistamisesta, iii) motivoi henkilöstöä edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja tarjoaa henkilöstölle valmiudet siihen, iv) kuulee tasa-arvoasioiden neuvonantajia, yhteyshenkilöitä ja muita asiantuntijoita ja ottaa heidät järjestelmällisesti mukaan toimintaan sekä v) huolehtii siitä, että henkilöstö ottaa vastuun sukupuolten tasa-arvoa koskevien sitoumusten täytäntöönpanosta.

⁸⁴ Tasa-arvoasioiden yhteyshenkilöllä olisi oltava tarvittavat tekniset valmiudet ja vankka tietämys sukupuolikielisyksistä, ja hänen olisi vastattava neuvonnasta ja koordinoinnista niiden toimien osalta, joilla sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskeva EU:n toimintasuunnitelma pannaan täytäntöön EU:n edustustoissa,

keskeisessä asemassa institutionaalisen kulttuurin muutoksen käynnistämisessä, ja tämä on osaltaan tukenut aitoa edistymistä. **Yhteyshenkilöiden ja -pisteiden valmiuksia ja roolia vahvistetaan muun muassa tarjoamalla oppimismahdollisuuksia ja -välineitä, ja heidän/niiden verkostoa laajennetaan.** Lisäksi kannustetaan nimittämään johtavia tasa-arvoasioiden neuvonantajia tukemaan johtajia ja henkilöstöä, varmistamaan, että sukupuolten tasa-arvo on yksi toiminnan painopisteistä, ja edistämään keskeisiä aloitteita.⁸⁵

Kaikki asiaankuuluvat yksiköt **raportoivat vuosittain** sukupuolten tasa-arvoa koskevan tietoisuuden lisäämisestä vuotuisissa toimintakertomuksissaan ja tasa-arvoa koskevissa työsuunnitelmissaan.

EU on myös sitoutunut edistämään merkittävästi **sukupuolten tasa-arvoa johtotehtävissä** EU:n tasa-arvostrategian mukaisesti. Kuten puheenjohtaja Ursula von der Leyen ilmoitti poliittisissa suuntaviivoissa, tavoitteena on, että johtohenkilöiden sukupuolijakauma on komission toimikauden loppuun mennessä 50/50.

Myös EUH pyrkii aktiivisesti parantamaan sukupuolten tasapuolista edustusta johtotasolla. Keskeisenä prioriteettina on ollut kannustaa jäsenvaltioita nimeämään naisehdokkaita kaikkiin EUH:n virkoihin, myös ylemmän johdon virkoihin ja YTPP-operaatioiden johtajiksi. Lisäksi on toteutettu useita sisäisiä toimia sukupuolten tasapuolisen edustuksen parantamiseksi kaikilla tasoilla.

Johtajille tullaan järjestämään **pakollista koulutusta sukupuolten tasa-arvosta ja GAP III -toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta.** Sukupuolten tasa-arvon edistäminen olisi myös sisällytettävä kaikkien johto- ja päällikkötason tehtävien ydinosaamiseen ja vastuisiin.

Sukupuolten tasa-arvoa koskevan tietämyksen ja asiantuntemuksen parantaminen kaikilla aloilla ja kaikilla tasoilla, erityisesti EU:n edustustoissa ja jäsenvaltioiden suurlähetystöissä, on avainasemassa. Tähän sisältyvät seuraavat toimet:

- (a) kattava koulutusohjelma, joka perustuu koulutustarveanalyysiin, sekä muut valmiuksien kehittämistoimenpiteet
- (b) tutkimus-, analyysi- ja asiantuntijaresurssit, mukaan lukien tekninen apu sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista koskevissa ohjelmissa ja GAP III -toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa
- (c) resurssien yhdistäminen ja tietämyksen jakaminen EU:n jäsenvaltioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

5. Raportointi ja tuloksista tiedottaminen

Komission yksiköt seuraavat yhteistyössä EUH:n kanssa vuosittain edistymistä GAP III -toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa seuraamalla EU:n institutionaalisia ja strategisia tavoitteita ja indikaattoreita, jotka on esitetty komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Objectives and indicators to frame the implementation of GAP III” I osassa.

---

yksiköissä ja linjoissa, sekä tuettava sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisprosessia, joka kuuluu jaetun vastuun piiriin.

⁸⁵ Tätä tehtävää voivat hoitaa kunkin ulkosuhteiden pääosaston tasa-arvokoordinaattori tai EU:n edustustojen ja YUTP-operaatioiden ylempään johtoon kuuluvat henkilöt.

Lisäksi vuosikertomuksessa Euroopan unionin ulkoisen toiminnan rahoitusvälineiden täytäntöönpanosta raportoidaan kattavasti sukupuolten tasa-arvoa edistävästä toimista ja tuloksista.

GAP III -toimintasuunnitelman täytäntöönpanon puolivälissä ja lopussa julkaistaan kertomus, jossa tarkastellaan EU:n määrällisiä ja laadullisia tuloksia, mukaan lukien naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevat tulokset. Siinä arvioidaan EU:n toimien vaikutusta EU:n tuloskehyksen, valittujen kestävä kehityksen tavoitteiden ja muiden indikaattoreiden sekä muiden raportointisitoumusten mukaisesti. Kertomus sisältää hyviä käytäntöjä, muutostarinoita ja tapauskohtaisten arviointien tuloksia. Edistymisestä raportoidaan aihealueittain kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla.

Tätä varten komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Objectives and indicators to frame the implementation of GAP III” II osassa on luettelo keskeisistä temaattisista tulosindikaattoreista, jotka on sisällytettävä kunkin maan täytäntöönpanosuunnitelman ja uusien toimien suunnitteluun. Temaattiset indikaattorit sisällytetään organisaatioiden seurantajärjestelmään, joka sisältää myös ohjeita. Jäsenvaltioita kannustetaan käyttämään näitä indikaattoreita, jotta tulokset voidaan koota yhteen. Naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan EU:n toimintasuunnitelman indikaattorit on sisällytetty komission yksiköiden valmisteluasiakirjan I ja II osaan.

Uudistetuilla strategisilla viestintätoimilla edistetään tietoon perustuvaa vuoropuhelua sidosryhmien kanssa. Maakohtaisella tasolla EU:n edustustoja kannustetaan yhteistyössä jäsenvaltioiden ja YTPP-operaatioiden kanssa järjestämään sukupuolten tasa-arvoa ja GAP III -toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa koskevaa tiedonvaihtoa, jotta voidaan keskustella edistymisestä sekä vauhdittaa kansalaisyhteiskunnan kansallisten sidosryhmien tukea. Brysselissä Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa toimielinten välisellä tasolla käytävien keskustelujen lisäksi komissio ja korkea edustaja keskustelevat vuosittain edistymisestä kansalaisyhteiskunnan järjestöjen kanssa.

Komissio käynnistää GAP III -toimintasuunnitelman loppuarvioinnin viimeistään vuonna 2024.

Komissio pyytää Euroopan parlamenttia ja neuvostoa hyväksymään GAP III -toimintasuunnitelman ja tekemään yhteistyötä komission ja korkean edustajan kanssa tämän yhteisen tiedonannon täytäntöönpanemiseksi.